

Diplomová práce Martina Špačka je projevem autorova soustavného zájmu o dílo Jana Nerudy. Po bakalářské práci, věnované tématu hospody a motivům s tímto prostorem spojeným, se tentokrát zabývá jedním z konstitutivních rysů spisovatelova autorského stylu, jímž je komické ladění jeho textů, zejména pak prozaických. Z praktických důvodů se přitom rozhodl zaměřit na jediný žánr – fejeton – , nicméně vzhledem k Nerudově vysoké míře produktivity v rámci tohoto žánru musel i tak analyzovat neobyčejně rozsáhlou množinu textů.

Heuristická náročnost však nebyla hlavním problémem, jež musel diplomant řešit. Tím se stalo teoretické vymezení komiky a jejích podtypů. Diplomant vycházel z veškeré dostupné česky psané odborné literatury (zejména pak z Boreckého Teorie komiky), pečlivě a s kritickým nadhledem porovnával různá pojetí této problematiky, nicméně nakonec dospěl ke zjištění, že žádná z existujících teorií nemůže pro jeho strukturně (nikoli filozoficky, esteticky či psychologicky) pojatou literární analýzu poskytnout jednoznačně spolehlivou základnu. Po rozsáhlém teoretickém exkurzu se tudíž rozhodl učinit východiskem tradiční členění komiky a na humor a satiru, byť s vědomím jeho limitů.

Dalším teoretickou otázkou bylo rozhodnout, co všechno z Nerudovy publicistiky považovat za fejeton. Dosavadní badatelé řešili tuto otázku různě; Špaček po důkladném zvážení všech možností dospěl k závěru, že za fejetony bude ve své práci považovat pouze texty polytematické, nikoli tedy tzv. studie či další monotematické texty, a už vůbec ne divadelní, hudební a výtvarné referáty. Původním diplomantovým záměrem bylo pojednat komiku Nerudových fejetonů souhrnně, s naznačením jejich vývojové dynamiky od žánrově ještě nevyhraněných počátků až k pozdním fejetonům z přelomu 80. a 90. let. Vzhledem k neúnosné materiálové šíři se nakonec rozhodl pro cíl skromnější: představit ve své diplomové práci komiku Nerudových fejetonů z prvního desetiletí jeho žurnalistického působení, kdy se ostatně ustavily její základní rysy.

Reziduem původního maximalistického pojetí je rozsáhlé předpolí vlastní analýzy, zabývající se vedle výše zmíněných teorií komiky rovněž reflexí dosavadní sekundární literatury věnované Nerudově fejetonistice, zejména pak proměnám jejího hodnocení, a shrnutí dosavadních (většinou ovšem pouze dílčích) názorů na jejich komické aspekty. Analytické jádro práce tvoří poslední tři kapitoly, v nichž se diplomant snaží o vystižení modalit Nerudovy komiky a typologizaci jejich vyjadřovacích prostředků. Tyto kapitoly prozrazují jeho detailní znalost analyzovaného materiálu, jež mu umožňuje uvést řadu výstižných příkladů. Uvedená typologie není zcela bezrozporná (pochybnosti vzbuzuje např. vydělení situační a jazykové komiky), nicméně představuje poctivý pokus o ni.

Závěr: Martin Špaček si pro svou diplomovou práci vybral neobyčejně obtížné téma, heuristicky i metodologicky. Nezalekl se ho a zodpovědně, s badatelskou pílí i myšlenkovou kreativitou se snažil zpracovat ho na co nejvyšší úrovni. Požadavky kladené na diplomovou práci jeho text bez problémů splňuje. Nicméně své téma nevyčerpal bezezbytku. Jeho diplomová práce je z mého pohledu prozatímní syntézou a zároveň východiskem nové analýzy, jež se stane předmětem práce disertační. Pevně doufám, že v ní se mu podaří nejen rozšířit konvolut Nerudových textů na veškerou jeho fejetonistiku (a naplnit tak svůj původní záměr), nýbrž především domyslet teoretické otázky spjaté s komikou a jejími modalitami, v nichž v diplomové práci zůstává v půli cesty.